

RECORDANT EN PERE VALLS

per Jesús Farrés

Quan s'esdevengué, el dia 19 de juny passat, que el Sr. Pere Valls i Garreta passà d'aquesta vida a la vida més alta, uns quants dels seus amics ens disposàrem a recordar-lo als sabadellencs, escrivint a la premsa local alguns articles destacant aspectes diferents de la multiforme personalitat de l'amic que ens deixava. Així, al periòdic "Sabadell" hi aparegueren en dies successius, les ratlles d'En Josep M.ª Riu, que feu un resum esquemàtic de la seva personalitat; diríem, del seu perfil humà. En Josep Torrella informà de la seva intensa activitat a la Fundació Bosch i Cardellach, ja d'ençà dels seus inicis quan s'anomenava "Institució", fins que la mort se'ns l'endugué; En Pere Roca destacà la seva projecció cultu-

ral en la vida de la Ciutat, més intensa del que molts podien suposar; En Joan Alsina comentà la seva activitat com a poeta, i la fina sensibilitat dels seus escrits, i Na Dolors Viñas evocà els anys que ella col.laborà amb el Sr. Valls quan era Secretari de la Fundació i ella n'era la secretària habilitada, de manera que tenia l'activitat diària pràcticament compartida amb ell. I no podem deixar d'esmentar l'emocionada oració fúnebre que pronuncià Mn. Miquel Aleu, rector de la Santíssima Trinitat, en el seu enterrament; ell que va viure al dia, quasi, la seva activitat a la Parròquia i a la Guarderia de Santa Teresina.

Certament que tot el que s'ha dit i escrit del Sr. Pere Valls és adient i cert; però d'un home tan polifacètic i tan retret en ço que feia referència a la seva persona i a la seva obra, sempre en queden aspectes i matisos per a comentar, perquè és difícil resumir-ne les característiques en unes poques ratlles. Per altra part, en el fons tinc la sensació de què els seus amics, no hem arribat pas a entendre'l del tot.

A mi m'ha tocat escriure'n per a "QUADERN", amb la desavantatge de fer-ho després dels que amb tant d'encert m'han precedit. Però crec que del Sr. Valls tindrem de parlar-ne i d'escriure'n altres vegades en el futur; perquè malgrat allò que a voltes deia d'ésser "...el més humi de tots...", i del seu afany de no signar el que escrivia, és evident que ha sigut important la seva influència en la cultura sabadellenca del seu temps.

No vaig fer coneixença personal amb el Sr. Valls fins als anys immediatament posteriors a la guerra civil, quan vàrem intentar la reorganització de l'Acció Catòlica de la Parròquia de la Santíssima Trinitat, procurant evitar-hi les etiquetes que en aquella postguerra fàcilment s'hi enganxaven; i després, en la renovació de la Capella Gregoriana de la mateixa Parròquia, que malgrat el seu nom, abans de la guerra cantava poc en gregorià, i que gràcies a ell després va cantar-hi d'una manera exclusiva, durant molts anys, a la missa parroquial.

Els assaigs del grupet inicial es feien a casa d'En Jaume Calvó, al carrer de Riego, i eren meitat assaigs i meitat tertúlies preponderantment literàries; i aquestes es perllongaven, a

voltes, fins a hores de la matinada, i tenien seqüeles, encara, en alguna cantonada de la Rambla.

Conversador infatigable, tenia una manera de dir amable, però temible. En un contrast de criteris, acostumava a començar donant la raó al contraopinant: "Sí, sí, teniu raó; però tingueu en compte..." Amb veu suau i tractant sempre de "Vós", esmenava el vostre concepte i d'anàlisi en anàlisi anava portant-vos on ell volia arribar. I quasi sempre, per no dir sempre, teníeu d'acabar donant-li la raó.

Tenia una cultura literària vastíssima; i no tan sols literària.

Certament que havia tingut un bon mestre: el Dr. Lluís Carreras, per al quals sentia una veritable veneració, i amb qui va col.laborar estretament d'ençà de la seva joventut fins que el Dr. Carreras morí. El Sr. Valls, en certa manera, se'n considerava el seu deixeble i intèrpret, encara que això no ho digué mai, i si li ho haguéssim dit ho hauria negat. Però podia ser-ho, perquè abans i després de la guerra, pel que he sabut, la relació entre ambdues persones era constant i intensa. He arribat a maliciar, però, que alguna vegada el Dr. Carreras devia haver canviat algun concepte, després del "Sí, però..." del seu deixeble Pere Valls.

Jo no havia arribat a conèixer bé el Dr. Carreras, perquè no vaig tenir ocasió de relacionar-m'hi fins a les darreries de la seva vida, i encara d'una manera molt superficial. Però no calia ésser gaire eixerit per a comprendre la força de l'enorme personalitat i la clara intel.ligència del Dr. Carreras. He arribat a pensar (i demano perdó per endavant als que creguin que el que vull expressar és una heretgia), que la seva extraordinària personalitat i la solidesa del seu mesuratge, si va enriquir la intel.ligència dels seus deixebles directes, els perjudicà en certa manera, al comprometre la projecció i el desenvolupament de la personalitat de cadascun.

És evident que a l'Acadèmia Catòlica de Sabadell hi havia persones de gran vàlua; però si fem inventari de les realitzacions que acompliren individualment, el resultat no pot ésser més magre. Potser és que no he sabut valorar-los; però trobo que el seu rastre ha estat escàs. Com si els hagués

acaparat la distància que estimaven que hi havia entre ells i el seu mestre. Potser per això, crec que el Dr. Carreras no arribà a formar escola.

L'amic Valls sentia d'una manera directíssima el pes del mestratge del Dr. Carreras; i aquell "perfeccionisme" al que al·ludia Mossèn Miquel Aleu el dia de l'enterrament (concepte que esmentaren també En Josep Torrella, En Pere Roca i la Sra. Viñans en llurs articles, podia venir de la influència del seu mestre. Del grup de joves "lletraferits", emprant la paraula d'aquella època, que hi havia a l'Acadèmia Catòlica aleshores (i que no detallaré perquè encara n'hi ha de vivents, però no tan joves), n'hi havia que tenien dots literàries de les quals n'havien donat tímides proves, però que no arribaren a quallar en fruits apreciables que ens hagin arribat.

L'únic que ens ha deixat part de la seva obra, ha sigut En Pere Valls; i encara, en certa manera, a desgrat seu. L'afany de no signar el que escrivia, tots el coneixem. De jove edità un llibre de poesies (amb pseudònim, naturalment); i després anava per les llibreries de vell, i si en trobava els comprava i destruïa. Ja d'edat avançada edità un llibre de versos a l'impremta Sallent, dedicat a la seva esposa Teresa Arnella; i després en guardà un sol exemplar i destruï la resta. Naturalment, ni els amics no en vàrem poder tenir cap exemplar.

Considerem que el Sr. Valls fou víctima del "perfeccionisme" que acusà tota la colla de l'Acadèmia Catòlica. Valgui com a mostra una anècdota a l'origen de la qual vaig estar: a l'època dels assaigs a casa En Calvó, l'any 1942, li vaig suggerir que escrigués uns Goigs a la Mare de Déu de la Salut, per a cantar-los a la festa dita "del còlera" que encara celebrem cada any els veïns del cap d'avall de la Rambla; i un bon dia ell ens comparegué portant-los mecanografiats, i me'n dedicà i lliurà un exemplar, que encara conservo.

Els vàrem editar, i d'ençà d'aleshores cada any s'han cantat. De tant en tant, quan venia la festa, En Pere Valls en feia imprimir uns quants exemplars (moltes vegades la lletra sola, sense orla ni vinyeta), per a repartir-los entre les noies de la Guàrdia de Sta. Teresina i uns quants

assistents; així, n'hi ha múltiples edicions. Però també n'hi ha múltiples versions, perquè pràcticament cada vegada, (a partir de la primera edició impresa, que modificava el text que em dedicà mecanografiat) l'autor hi canviava quelcom. I si podia, feia desaparèixer els exemplars de l'any anterior.

Amb el Càntic a la Mare de Deu de la Salut que li va ésser premiat en el concurs convocat quan es varen fer les festes de la Coronació canònica de la imatge, ha passat quelcom semblant. Si el sabíeu de memòria, no us arrisqueu pas a cantar-lo ara prescindint del paper que us donin, perquè el text s'ha canviat varies vegades. I igual va fer amb altres obres similars que m'han arribat a les mans.

Fotografia de Pere Valls el 1961 - Sr. Pere Valls

Penso que això ens ha perjudicat. Cert que ens han quedat tots els comunicats i les ponències que presentà a la Fundació Bosch i Cardellach; però podríem tenir moltes coses estimables de caràcter literari, escrites per ell, si no hagués sigut tan humil. Bon lector del Dr. Torras i Bages, adoptà bé el lema de què "el soroll no fa bé i el bé no fa soroll"; però no va tenir en compte que també Santa Teresa deixà escrit que "Humildad es verdad".

Ens ha passat amb el Sr. Valls el que succeí, segons es conta, que quan el Papa Urbà IV decidí instituir la festa del Corpus Christi, encarregà al domicili Tomàs d'Aquino i al fran-

ciscà Bonaventura (que després foren Sant Tomàs i Sant Bonaventura), la redacció del projecte de textos per a la Missa i l'Ofici diví; i el dia que, presents tots dos davant el Papa i de la Cort pontificia, Tomàs llegí els seus textos en veu alta, quan arribà a la meravellosa Seqüència de la missa, Bonaventura, que duia les mans i els papers dintre de les amples mànigues del seu hàbit franciscà, sense que ningú ho notés va començar a estripar la seva obra, considerant-la indigna de ser presentada després d'haver escoltat l'obra de Tomàs. Un acte d'humilitat que els erudits han lamentat al llarg dels segles, ja que privà que fossin coneguts uns textos d'un misticisme abrandat que possiblement mereixin ésser guardats per a la posteritat,

fos quina fos l'elecció que el Papa en fes.

Devia tenir raó el nostre poeta Guerau de Liost, quan en les seves "Sàtires" ens deixà escrit: "Fins la virtut convé que sigui moderada".

Reposi en pau l'amic Pere Valls. Ara a nosaltres ens toca la tasca de recercar i reunir el que puguem de la seva obra escrita, per a què no quedi oblidada.

I si Déu vol, en un proper número de "Quadern" comentarem la seva activitat en un altre aspecte poc conegut de la darrera època de la seva vida.